

Skotarenko, O. V. "Ekonomicheskaia sistema i ee chuvstvitelnost'" [The economic system and its sensitivity]. *Vestnik MGTU*, vol. 11, no. 2 (2008): 236-240.

Van Khorn, Dzh. K. *Osnovy upravleniia finansami* [Fundamentals of Financial Management]. Moscow: Finansy i statistika, 1999.

Vovchak, O. D., Rushchshyn, N. M., and Andreikiv, T. Ya. *Kredyt i bankivska sprava* [Credit and Banking]. Kyiv: Znannia, 2008.

Zolotarev, A. N. "Gosudarstvennoe regulirovanie i podderzhka predprinimatelskoy deiatelnosti v otrasli vinogradarstva i vinodeliia" [Government regulation and support entrepreneurship in viticulture and winemaking sector]. *Avtoref. dis. ... kand. ekon. nauk : spets. 08.00.05*, 2004.

Zaruba, O. D. *Osnovy finansovoho analizu ta menedzhmentu* [Basics of financial analysis and management]. Kyiv: Ukr.-fin. in-t menedzh. i biznesu, 1995.

УДК 336.221.4

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ПОДАТКОВОГО ФАКТОРА НА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

ГРЕЧКО А. В.

УДК 336.221.4

Гrechko A. V. Дослідження впливу податкового фактора на діяльність малих підприємств в Україні

Метою статті є оцінка впливу податкового фактора на діяльність малих підприємств в умовах зміни податкового законодавства. Аналізуючи, систематизуючи і узагальнюючи наукові праці багатьох учених, а також законодавчу базу з питань оподаткування малих підприємств, було розглянуто зміни, що відбулися у функціонуванні малих підприємств після прийняття Податкового Кодексу України, систематизовано погляди дослідників щодо впливу податків на суб'єктів малого бізнесу. У результаті дослідження було проведено комплексний аналіз змін у податковому законодавстві, пов'язаних з діяльністю фізичних осіб – підприємців та юридичних осіб, які мають право обирати спрощену систему оподаткування. Виявлено особливості податкового регулювання малого бізнесу, систематизовано основні переваги і недоліки роботи малих підприємств на загальній та спрощеній системі оподаткування. Виявлено основні критерії вибору системи оподаткування суб'єктами малого бізнесу. Проведено порівняльний аналіз податкового тиску на платників податків, що знаходяться на спрощеній та загальній системі оподаткування, а також виявлено напрямки вдосконалення системи сплати єдиного податку в Україні. Перспективою подальших досліджень у даному напрямі є розробка економічно обґрунтованих шляхів вдосконалення податкового законодавства для суб'єктів малого бізнесу з метою зниження рівня податкового тиску на дану категорію платників та поліпшення процедури адміністрування податків.

Ключові слова: податки, малі підприємства, податкова ставка, єдиний податок, платники податків.

Табл.: 3. **Бібл.:** 8.

Гrechko Alla Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки і підприємництва, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» (пр. Перемоги, 37, Київ, 03056, Україна)

E-mail: alla_grechko@ukr.net

УДК 336.221.4

Гrechko A. V. Исследование влияния налогового фактора на деятельность малых предприятий в Украине

Целью статьи является оценка влияния налогового фактора на деятельность малых предприятий в условиях изменения налогового законодательства. Анализируя, систематизируя и обобщая научные труды многих ученых, а также законодательную базу по вопросам налогообложения малых предприятий, были рассмотрены изменения, произошедшие в функционировании малых предприятий после принятия Налогового Кодекса Украины, систематизированы взгляды исследователей о влиянии налогов на субъектов малого бизнеса. В результате исследования был проведен комплексный анализ изменений в налоговом законодательстве, связанных с деятельностью физических лиц – предпринимателей и юридических лиц, которые имеют право выбирать упрощенную систему налогообложения. Выявлены особенности налогового регулирования малого бизнеса, систематизированы основные преимущества и недостатки работы малых предприятий на общей и упрощенной системе налогообложения. Выявлены основные критерии выбора системы налогообложения субъектами малого бизнеса. Проведен сравнительный анализ налогового давления на налогоплательщиков, находящихся на упрощенной и общей системе налогообложения, а также выявлены направления совершенствования системы уплаты единого налога в Украине. Перспективой дальнейших исследований в данном направлении является разработка экономически обоснованных путей совершенствования налогового законодательства для субъектов малого бизнеса с целью снижения уровня налогового давления на данную категорию налогоплательщиков и улучшения процедуры администрирования налогов.

Ключевые слова: налоги, малые предприятия, налоговая ставка, единый налог, налогоплательщики.

Табл.: 3. **Библ.:** 8.

Гrechko Alla Владимировна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры экономики и предпринимательства, Национальный технический университет Украины «Киевский политехнический институт» (пр. Победы, 37, Киев, 03056, Украина)

E-mail: alla_grechko@ukr.net

UDC 336.221.4

Гrechko A. V. Study of the Influence of the Tax Factor upon Small Enterprises Activity in Ukraine

The goal of the article is assessment of influence of the tax factor upon activity of small enterprises under conditions of changing the tax legislation. Analysing, systemising and generalising scientific works of many scientists and also the legislative base on the issues of taxation of small enterprises, the article considers changes that occurred in functioning of small enterprises after adoption of the Tax Code of Ukraine, systemises opinions of researchers on influence of taxes upon subjects of the small business. In the result of the study the article conducts a complex analysis of changes in the tax legislation connected with activity of physical persons – entrepreneurs and legal entities, which have the right to chose a simplified system of taxation. The article reveals specific features of tax regulation of the small business, systemises main advantages and shortcomings of operation of small enterprises that use general and simplified system of taxation. It specifies basic criteria of selection of the taxation system by the subjects of small business. It conducts a comparative analysis of tax pressure on tax payers that use the simplified or general system of taxation and also reveals directions of improvement of the system of payment of a single tax in Ukraine. The prospect of further studies in this direction is development of economically justified ways of improvement of the tax legislation for the small business subjects with the aim to reduce the level of tax pressure on this category of payers and improvement of the procedure of tax administration.

Key words: taxes, small enterprises, tax rate, single tax, tax payers.

Tabl.: 3. **Bibl.:** 8.

Гrechko Alla V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor, Department of Economics and Business, National Technical University of Ukraine «Kyiv Polytechnic Institute» (pr. Peremogy, 37, Kyiv, 03056, Ukraine)

E-mail: alla_grechko@ukr.net

На сучасному етапі розвитку господарських процесів в Україні формується економічне середовище, що складається з ряду факторів, які тією чи іншою мірою впливають на діяльність підприємств. До таких факторів можна віднести: політичну ситуацію в країні, державний устрій, монетарну політику, зовнішньоекономічну політику, політику у сфері оподаткування, рівень соціально-економічного розвитку тощо. Кожен з перелічених факторів має суттєвий вплив на розвиток бізнес-середовища в Україні й потребує окремого глибокого вивчення. Дане дослідження присвячене вивченню саме податкового фактора, оскільки в останні три роки дана сфера зазнала суттєвих змін, які розпочалися з прийняття Податкового Кодексу 2011 р.

Актуальним на сьогоднішній день являється вивчення впливу податкового фактора на діяльність малих підприємств, адже саме вони є найбільш чутливими до змін, які відбуваються в податковому законодавстві, і саме представникам малого бізнесу досить складно розвиватися в умовах не лише жорсткої конкуренції, але й в умовах постійних змін. Поряд з цим, саме малі підприємства дозволяють забезпечити гнучкість національної економіки за рахунок можливості швидко реагувати на зміни кон'юнктури ринку, швидкої окупності вкладень, оперативного використання досягнень науково-технічного прогресу. З огляду на це в Україні для представників малого бізнесу була впроваджена спрощена система оподаткування, яка спрямована на стимулювання його розвитку. Проте зміни, що були впроваджені в податковому законодавстві (зокрема в механізмі спрощеного оподаткування), мають досить неоднозначні результати, а нові норми є одними з найбільш дискусійних. Саме тому дослідження впливу податкового фактора на діяльність малих підприємств в Україні є достатньо актуальним напрямом дослідження.

На сьогоднішній день дане питання викликає значний інтерес як у самих підприємців, так і у науковців, адже за досить короткий період часу спрощена система оподаткування зазнала кардинальних змін, однак однозначних позитивних результатів так і не було отримано, а податковий тиск на платників даного сегмента не зменшився. Провідними науковцями, що займаються дослідженням проблем сфери оподаткування, є: Варналії З. С., Олійник О. В., Романюк М. В., Грищенко О. М., Грачов О. В., Давискіба К. В., Іванов Ю. Б., Новицький В. Є., Мельник В. Н., Солдатенков О. В., Соколовська А. М. Серед вчених, що досліджували спрощену систему оподаткування, можна виділити: І. В. Колупаєву, О. А. Шелест, О. В. Покатаєву, В. О. Орлову, Р. А. Хом'як, З. М. Скибінську, О. Г. Свечнікову та інших.

З огляду на те, що даний аспект оподаткування зазнає постійних змін, існує необхідність проведення подальших досліджень у даному напрямку. Основними документами, що регулюють податкові відносини у сфері малого та великого бізнесу, є Податковий Кодекс України, який з початку 2011 р. зазнав значних змін, і Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності». Таким чином, для виявлення впливу податково-

го фактора на діяльність малих підприємств доцільним буде проведення ґрунтовного аналізу засад діяльності суб'єктів господарювання, що знаходяться на спрощеній системі оподаткування з метою виявлення проблем і перспектив їх подальшого розвитку.

Як свідчить досвід країн із розвинутою ринковою економікою, створення малих підприємств обумовлене бажанням потенційно активних людей відкрити власну справу для покращання життєвого рівня сім'ї. Поряд з цим, малі підприємства мають значний вплив на економічне зростання країни, сприяють насиченню ринку товарами необхідної якості, створенню нових робочих місць, тобто допомагають вирішити значну кількість соціально-економічних проблем. Підтвердженням цього може стати той факт, що в розвинутих країнах Заходу малі фірми складають 70 – 90% від загальної кількості підприємств, а в США в малому бізнесі зайняти близько 53% всього населення. Також варто відзначити, що на 1 долар витрат вони впроваджують в 17 разів більше нововведень, ніж великі підприємства. Спрощена система оподаткування застосовується, як у високорозвинених європейських країнах, так і в країнах з трансформаційною економікою. Як показують дослідження, у країнах СНД спрощена система оподаткування застосовується, як правило, для груп платників, результати діяльності яких визначити досить складно. Це суб'єкти господарювання, які продають товари та послуги за готівку, мають незначні доходи, їх діяльність не потребує ведення складного бухгалтерського обліку, вони можуть встановлювати контакт зі споживачами і працювати без реєстрації.

На застосування спрощеної системи оподаткування існують певні обмеження по видах діяльності. Так, наприклад, у Туркменістані – 108 видів діяльності, при здійсненні яких дозволено застосовувати спрощену систему оподаткування; у Росії – 69; у Білорусії – 38; у Казахстані, навпаки, визначено 5 видів діяльності, при застосуванні яких не дозволяється використовувати спрощений режим оподаткування. Поряд з цим існують обмеження по кількості працюючих, що можуть перебувати у трудових відносинах із суб'єктами господарювання, які знаходяться на спрощеній системі оподаткування (у Росії – 5; у Казахстані, Молдові – заборонено використовувати найману працю). Так само, для різних країн характерні інші обмеження, зокрема по обсягах діяльності, місцю провадження діяльності, асортименту продукції. Наприклад, у Казахстані дохід платників податків за податковий період не повинен перевищувати 200-кратного мінімального розміру заробітної плати, встановленого на відповідний рік [6]. У Киргизістані платники податків, що застосовують режим «на основі добровільного патенту», можуть здійснювати свою підприємницьку діяльність на територіях ринків, міні-ринків. У Молдові патентовласникам забороняється реалізовувати підакцизні товари; будівельні матеріали, меблі, господарські товари, продовольчі товари [6]. У Білорусії платникам податків, які перейшли на режим «єдиний податок з індивідуальних підприємців та інших фізичних осіб», заборонено займатися реалізацією під-

акцизних товарів, а також товарів, що підлягають маркуванню контрольними знаками [6]. Ставки податку встановлюються, як абсолютні, так і відносні. У деяких країнах ставка єдиного податку є диференційованою, а в деяких – єдиною (у Киргизстані для режиму «податок на основі обов'язкового патенту» – єдина, а для режиму «єдиний податок на основі добровільного патенту» – диференційована). Однак все ж таки найбільш розповсюдженою є диференційована ставка податку. Розміри податкових ставок можуть диференціюватися залежно від виду діяльності, площі приміщення для здійснення господарської діяльності, виду населеного пункту тощо [6].

Що ж стосується оподаткування малого бізнесу в розвинених країнах, можна навести такі приклади: податок на прибуток в Японії складає 42%, а для малого бізнесу – 30%, в Англії – 35% і 29% відповідно. У США використовують диференційований підхід до оподаткування прибутку: перші 50 тис. дол. прибутку обкладаються податком за ставкою в розмірі 15%, прибуток від 50 тис. до 75 тис. дол. – 25%, прибуток більше 75 тис. дол. – 34%.

У Франції протягом перших п'яти років роботи фірми ставка податку зменшується на 50%, також двічі меншою є ставка податку для малих підприємств в Німеччині. У Грузії після прийняття нового Податкового Кодексу 2010 р. малий бізнес з обсягом річного обороту до 17 тис. дол. взагалі не оподатковується [7, с. 200]. Поряд з цим у США, Франції, Великобританії, Іспанії працюють спеціальні центри, що надають консультації щодо заснування та ведення малого бізнесу; функціонують організації, діяльність яких спрямована на розвиток і підтримку малого бізнесу, залучення інвестицій в дану сферу тощо.

В Україні діяльність суб'єктів малого підприємництва регулюється рядом законодавчих і нормативних актів, серед них: Податковий кодекс України [1]; Господарський кодекс України [2]; Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» [3], Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності» [4] та інші.

У відповідності до Господарського кодексу України [2] малі підприємства класифікуються залежно від кількості працюючих і річного доходу від будь-якої діяльності (табл. 1).

Деяким малим підприємствам в Україні по законодавству дозволено застосовувати прощену систему оподаткування. Для цього вони мають відповідати критеріям, наведеним у табл. 2.

Ставка єдиного податку встановлюється для платників єдиного податку першої, другої, третьої і п'ятої груп у розмірі **15 відсотків** до [1]:

- ✦ суми перевищення обсягу допустимого доходу;
- ✦ доходу, отриманого від провадження діяльності, не зазначеної у свідоцтві платника єдиного податку, віднесеного до першої або другої групи;
- ✦ доходу, отриманого від здійснення видів діяльності, які не дають права застосовувати спрощену систему оподаткування.

Ставки єдиного податку для платників четвертої і шостої групи встановлюються у **подвійному розмірі** до:

- ✦ суми перевищення обсягу допустимого доходу;
- ✦ доходу, отриманого від здійснення видів діяльності, які не дають права застосовувати спрощену систему оподаткування.

У разі перевищення допустимого розміру доходу суб'єкти господарювання повинні з наступного календарного кварталу перейти до іншої групи платників або на загальну систему оподаткування.

Для платників єдиного податку існують певні обмеження, щодо виду діяльності, зокрема їм заборонено здійснювати: діяльність з організації, проведення азартних ігор; обмін іноземної валюти; видобуток, виробництво, реалізацію дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння; діяльність з управління підприємствами; здійснення технічних випробувань і досліджень; діяльність у сфері аудиту; фізичні та юридичні особи – нерезиденти тощо. Тобто, це, як правило, ті види діяльності, які мають високу рентабельність.

Закон України [4] передбачає: скасування 50% надбавки, яка застосовується до фіксованих ставок єдиного податку, за кожного найманого робітника; скасування щорічного оформлення свідоцтва платника єдиного податку та авансові внески (для тих, хто сплачує податок за процентною ставкою); скасування сплати єдиного податку під час відпустки протягом місяця, а також під час хвороби; встановлення для ФОП – платників єдиного податку (за винятком платників ПДВ) обов'язкового ведення книги обліку доходів (без урахування витрат); встановлення річних звітних періодів для ФОП першої та другої груп.

Таблиця 1

Класифікація малих підприємств відповідно до ГКУ [2]

Суб'єкти господарювання	Залежно від кількості працюючих та доходів від будь-якої діяльності за рік
Суб'єкти мікропідприємництва	Фізичні особи , зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи – підприємці та юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 10 осіб і річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 млн євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України
Суб'єкти малого підприємництва	Фізичні особи , зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи – підприємці та юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб і річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 млн євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України

Групи суб'єктів господарювання на спрощеній системі оподаткування [1, 4]

Фізичні особи				
Група	Вид діяльності	Використання найманої праці	Річний обсяг доходу	Ставка податку
1	Виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або провадження господарської діяльності з надання побутових послуг населенню	Не використовують	150 000 грн	Від 1 до 10% розміру мінімальної заробітної плати
2	Надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку та/або населенню(крім осіб, що надають посередницькі послуги з купівлі, продажу, оренди та оцінювання нерухомого майна), виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства	Не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 10 осіб	1 000 000 грн	Від 2 до 20% розміру мінімальної заробітної плати
3	Фізичні особи – підприємці, у тому числі ті, що надають посередницькі послуги з купівлі, продажу, оренди та оцінювання нерухомого майна	Не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 20 осіб	3 000 000 грн	Для платників ПДВ – 3% від доходу. Для неплатників ПДВ – 5% від доходу
5	Будь-які види діяльності, крім заборонених для суб'єктів, що перебувають на спрощеній системі	Не більше 20 осіб одночасно	20 000 000 грн	Для платників ПДВ – 7% від доходу. Для неплатників ПДВ – 10% від доходу.
Юридичні особи				
4	Будь-які види діяльності, крім заборонених для суб'єктів, що перебувають на спрощеній системі	Середньооблікова кількість працівників не перевищує 50 осіб	5 000 000 грн	Для платників ПДВ – 3% від доходу. Для неплатників ПДВ – 5% від доходу
6	Будь-які види діяльності, крім заборонених для суб'єктів, що перебувають на спрощеній системі	Не більше 50 осіб одночасно	20 000 000 грн	Для платників ПДВ – 7% від доходу. Для неплатників ПДВ – 10% від доходу

* Свідоцтво платника ПДВ мають право отримати лише платники 3 – 6 груп.

Платники єдиного податку звільняються від сплати: податку на прибуток, податку з доходів фізичних осіб, ПДВ, земельного податку, збору за здійснення деяких видів підприємницької діяльності, збору на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства.

Стосовно єдиного соціального внеску (ЄСВ), то починаючи з 01.01.12 р. ставка єдиного податку більше не буде включати в себе ЄСВ. Мінімальний внесок ЄСВ складає 34,7% від мінімальної заробітної плати. Тобто, на сьогоднішній день мінімальний внесок складе $1147 \times 34,7\% = 398$ грн на місяць. Крім того, ЄСВ у розмірі 36,76 до 49,70% (залежно від класу професійного ризику) має сплачуватися на суму зарплати найманих робітників і на кожного члена родини, котрий бере участь у підприємницькій діяльності. Таким чином, при максимальній ставці податку для другої групи платників (20% від мінімальної заробітної плати) підприємець сплатить 229,4 грн єдиного податку плюс 398 грн

ЄСВ, усього 627,4 грн. На наш погляд, така сума є досить суттєвою для суб'єктів малого бізнесу. А у 2012 р. той самий платник сплатив би 586,93 грн, що на 174,40 грн більше, ніж у 2011 р. Якщо ж брати до уваги той факт, що до прийняття Податкового кодексу України спрощена система оподаткування регулювалася Указом Президента України «Про спрощену систему оподаткування обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва», який втратив чинність з 01.01.2012 р., то ставка єдиного податку для суб'єктів мого підприємництва – фізичних осіб встановлювалася залежно від виду діяльності в розмірі від 20 до 200 грн на місяць, причому в цю суму включалася і сума розрахунку з фондами соціального страхування. Проте, у разі коли платник єдиного податку використовував найману працю, або в його діяльності брали участь члени його родини, ставка єдиного податку збільшувалася на 50% за кожну таку особу. Так, якщо розрахувати витрати на сплату єдиного податку того самого платника, наведеного у прикладі вище, але

до прийняття ПКУ, то у разі, якщо він не використовував найману працю, розмір його платежу становив 200 грн і міг збільшуватися у разі залучення найманих працівників. У 2011 р. механізм розрахунку єдиного податку був таким: до місцевого бюджету сплачувалося лише 43% від суми єдиного податку (від 200 грн), тобто 86 грн, однак обов'язковою стала сплата ЄСВ – 326,53 грн. Зважаючи на це, дуже важко однозначно оцінити переваги та недоліки впровадження Податкового кодексу для суб'єктів малого бізнесу, проте можна однозначно сказати, що податковий тиск на них постійно зростає.

Однак, як свідчать статистичні дані, у першому півріччі 2013 р. платники податків, які працюють на спрощеній системі оподаткування, сплатили до бюджету 3,1 млрд грн. Порівняно з минулим роком надходження зросли в 1,6 раза. Левову частку суми сплачено підприємцями – фізичними особами. Від них бюджет отримав майже 2,4 млрд грн єдиного податку. Від діяльності

спрощенців – юридичних осіб до бюджету надійшло 790,2 млн грн. За статистикою Міндоходів України, сьогодні на спрощеній системі оподаткування працюють майже 1,4 млн осіб. Порівняно з відповідним періодом минулого року їх кількість зросла на 100 тисяч [8]. Тобто число суб'єктів господарювання на спрощеній системі оподаткування зросло, незважаючи на те, що податковий тиск збільшився. Зростанню кількості спрощенців сприяло введення диференційованої ставки єдиного податку, розширення допустимого розміру доходів платників певних груп.

Окрім спрощеної системи оподаткування, суб'єкти малого бізнесу можуть обрати повну систему оподаткування. Для детальнішого аналізу проведемо дослідження переваг і недоліків роботи малих підприємств на спрощеній і повній системі оподаткування та обґрунтуємо вибір системи оподаткування суб'єктами малого бізнесу (табл. 3).

Таблиця 3

Обґрунтування вибору системи оподаткування суб'єктами малого бізнесу [1, 4]

1	Спрощена система оподаткування	Повна система оподаткування
1	2	3
Фізичні особи-підприємці		
Переваги	Простота розрахунків, для платників, що відносяться до 1 та 2 групи (сплачують фіксовану суму 10% (20%) розміру мінімальної заробітної плати). Можливість сплати єдиного соціального внеску в розмірі мінімального страхового платежу	Сплата податку з доходу фізичних осіб в сумі 15% – 17% від бази оподаткування. Оподатковується чистий дохід, за вирахуванням документальних підтверджених витрат. Необмежений обсяг доходу. Можливість обрати будь який вид діяльності, не заборонений законом
Недоліки	Для платників третьої та п'ятої групи податок сплачується від доходу. ЄСВ сплачується незалежно від того, ведеться діяльність чи ні, та отримується дохід чи ні. Обмеження кількості найманих працівників. Обмеження обсягу доходу за рік. Неможливість добровільної реєстрації платником ПДВ. Заборона на здійснення деяких видів діяльності	Дуже велика ставка єдиного соціального внеску (34,7% від чистого доходу), проте ФОП на загальній системі повинен сплачувати ЄСВ лише за ті місяці, в яких він отримав чистий дохід. Досить складна книга обліку доходів і витрат.
<p>Таким чином, сума, яку має сплатити суб'єкт підприємницької діяльності 2-ї групи, що знаходиться на спрощеній системі оподаткування, розрахована і наведена вище. Аналогічними є розрахунки для платників 1-ї групи. У такому випадку платникам, що за всіма критеріями можуть бути віднесені до даних груп, вигідно обрати спрощену систему оподаткування. Розмір єдиного податку для платників 3-ї та 5-ї групи у деяких випадках може бути вищий, ніж податок з доходів фізичних осіб-підприємців на повній системі оподаткування, оскільки при повній системі оподаткування оподатковується дохід, зменшений на суму документально підтверджених витрат, а при спрощеній системі податок береться повністю зі всього доходу. Наприклад, припустимо, що дохід платника податку, що відноситься до 5-ї групи, склав за поточний місяць 1 млн грн. При ставці податку 10% він має нарахувати податок у розмірі 100 000 грн з урахуванням ПДВ, а також ЄСВ у розмірі 398 грн. Якщо ж платник податку знаходиться на загальній системі оподаткування, то в разі, якщо в цьому ж місяці його витрати складуть 80 тис. грн, він сплатить у бюджет 34 000 грн плюс ПДВ (20%), адже за таких оборотів він має бути обов'язково зареєстрований як платник ПДВ, і плюс ЄСВ. У такому випадку сума, що має сплатити платник до бюджету, буде значно перевищувати суму єдиного податку. Однак якщо платник податку підпадає під категорію платників, що звільняються від сплати ПДВ або оподатковуються за ставкою 0%, то таким платникам досить вигідно обрати повну систему оподаткування і сплачувати у бюджет суму, суттєво нижчу, ніж у випадку реєстрації платником єдиного податку</p>		
Юридичні особи		
Переваги	Простота обліку. Зменшення ставки податку. Ряд податків включається до складу єдиного податку	Оподаткуванню підлягає прибуток. Право на «податкові канікули» при відповідності підприємства певним критеріям. Розмір єдиного соціального внеску залежить від класу ризику працедавця. Відсутність обмежень по обсягу доходу та чисельності працюючих

1	2	3
Недоліки	Обмежений обсяг доходу та чисельність працюючих. Базою оподаткування є весь обсяг виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), не зменшений на вартість витрат виробництва. Заборона на здійснення певних видів діяльності. Звільняє від сплати лише певного переліку податків	Необхідно сплачувати всі податки, передбачені законодавством України
Однозначним недоліком спрощеної системи оподаткування для юридичних осіб є те, що базою оподаткування для них є не прибуток, а дохід від реалізації продукції. Так, підприємство, що знаходиться на загальній системі оподаткування, має дохід за поточний місяць 1 000 000 грн і витрати 800 000 грн, сума податку на прибуток, яку він має сплатити, становить 38 000 плюс ПДВ та ЄСВ. Тобто більше 100 000 тис. грн. Якщо б той самий платник податку перебував на спрощеній системі оподаткування і сплачував єдиний податок за ставкою 10%, то за місяць він мав би заплатити 100 000 грн єдиного податку плюс ЄСВ. За таких обставин при обранні повної або спрощеної системи оподаткування суб'єкти господарювання потрапляють у приблизно однакові умови, тому в такому випадку при виборі системи оподаткування варто зважати, наприклад, ще й на те, які податки має сплачувати підприємство і чи входять вони до ставки єдиного податку, який фонд оплати праці найманих працівників і до якої категорії ризику відноситься підприємство. Проте, якщо припустити, що підприємство здійснює вид діяльності, який звільняється від сплати ПДВ або оподатковується за ставкою 0%, платнику доцільно обрати загальну систему оподаткування		

Розрахунки, що зроблені автором у табл. 3, є досить приблизними і не враховують ряд факторів, які б дозволили більш об'єктивно оцінити переваги і недоліки спрощеної та повної системи оподаткування для суб'єктів малого бізнесу. Проте, дана таблиця показує, що все ж таки спрощена система оподаткування не завжди є оптимальною для платників податків і при її виборі недостатньо спиратися лише на критерій зменшення кількості податкових платежів. Крім цього, аналіз, проведений автором, показав, що ставки єдиного податку для платників 3 – 6-ї груп є достатньо завищеними і потребують перегляду. Однак для фізичних осіб – підприємців, особливо тих, що підпадають під 1 та 2 групи, спрощена система оподаткування є безперечно більш прийнятною, ніж повна система оподаткування.

ВИСНОВКИ

Таким чином, обираючи систему оподаткування, суб'єкти підприємницької діяльності мають спиратися на такі критерії: обсяг доходу і витрат; вид діяльності, який планує здійснювати підприємство; ставка оподаткування; необхідність сплати інших податків і зборів; кількість найманих працівників і розмір фонду оплати праці; ступінь ризику підприємства та його вплив на розмір ЄСВ; пільги, які може отримати підприємство при переході на повну систему оподаткування тощо.

Науковою новизною даного дослідження є виявлення позитивних і негативних аспектів впливу податкового фактора на діяльність малих підприємств, що дає змогу в умовах зміни податкового законодавства чітко визначити шляхи вдосконалення податкового законодавства з питань сплати єдиного податку та надати рекомендації щодо того, в яких випадках підприємству варто обирати спрощену, а в яких – повну систему оподаткування.

Теоретичне та практичне значення результатів дослідження полягає в можливості оцінки впливу податкового законодавства на суб'єктів малого бізнесу в рамках прийнятого у 2011 р. Податкового кодексу та дозволяє зробити висновки щодо подальшого вдосконалення інститутів податкового регулювання у сфері функціону-

вання малих підприємств. Подальші дослідження з даного питання мають стосуватися саме розробки ефективних норм з регулювання системи оподаткування малого бізнесу. За сучасних умов розвитку малих підприємств має бути розроблений ефективний механізм підтримки даних суб'єктів господарювання, який має ґрунтуватися на впровадженні ряду пільг у сфері оподаткування та фінансовому стимулюванні з боку держави. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Податковий кодекс України // Відомості Верховної Ради України. Документ 2755-17, редакція від 04.08.2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua
2. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. Документ 436-15, редакція від 25.08.2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua
3. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» // Відомості Верховної Ради України. Документ 4618-17, редакція від 22.03.2012 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua
4. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності» // Відомості Верховної Ради України. Документ 4014-17, редакція від 01.01.2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua
5. Колупаєва І. В. Спрощена система оподаткування: сучасний стан та вплив на стимулювання підприємницької діяльності в Україні / І. В. Колупаєва, О. Л. Шелест // Економічний вісник Донбасу. – 2013. – № 2 (32). – С. 107 – 111.
6. Музиченко О. В. Спеціальні податкові режими стимулювання самозайнятості: особливості застосування в трансформаційних економіках // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2012. – № 4. – С. 145 – 149.
7. Заярна Н. М. Міжнародний досвід підтримки малого бізнесу та сучасні українські реалії / Н. М. Заярна, Н. А. Гнат // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.1. – С. 198 – 202.
8. Надходження від сплати єдиного податку перевищили 3 млрд грн [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.visnuk.com.ua/ua/news/id/500>

REFERENCES

Kolupaieva, I. V., and Shelest, O. L. "Sproshchena systema opodatkuvannia: suchasnyi stan ta vplyv na stymuliuвання pid-priemnytskoi diialnosti v Ukraini" [Simplified tax system: current status and influence to encourage entrepreneurship in Ukraine]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*, no. 2(32) (2013): 107-111.

[Legal Act of Ukraine] (2013). www.rada.gov.ua

[Legal Act of Ukraine] (2012). www.rada.gov.ua

[Legal Act of Ukraine] (2013). www.rada.gov.ua

[Legal Act of Ukraine] (2013). www.rada.gov.ua

Muzychenko, O. V. "Spetsialni podatkovі rezhymy stymuliuвання samozainiatosti: osoblyvosti zastosuvannia v trans-

formatsiinykh ekonomikakh" [Special tax regimes to stimulate self-employment: features of economies in transition]. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo*, no. 4 (2012): 145-149.

"Nadkhozhdzhennia vid splaty iedynoho podatku perevyschchyl 3 mlrd hrn" [Proceeds from the single tax exceeded 3 billion]. <http://www.visnuk.com.ua/ua/news/id/500>

Zaiarna, N. M., and Hnat, N. A. "Mizhnarodnyi dosvid pidtrymky maloho biznesu ta suchasni ukraïnski realii" [International experience in supporting small business and modern Ukrainian realities]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, no. 21.1 (2011): 198-202.

УДК 336

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ У ПОСТКРИЗОВОМУ ПЕРІОДІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

БЕЦ О. І.

УДК 336

Бец О. І. Державний борг у посткризовому періоді: реалії та перспективи

Метою публікації є висвітлення боргової проблематики у посткризовому періоді. Нераціональна та кон'юнктурна боргова політика у кризовий та посткризовий періоди сформувала ризики порушення макрофінансової стабільності в країні. Це зумовлює низку негативних тенденцій, що скорочують фіскальний простір і формують обмеження для відновлення економіки держави у посткризовий період. Результати теоретичних і емпіричних досліджень свідчать про те, що високий державний борг негативно впливає на темпи економічного зростання під впливом таких чинників: дестимулювання приватних інвестицій; ризики дефолту та фінансової дестабілізації, підвищення реальних відсоткових ставок, зростання вразливості до дії зовнішніх шоків, посилення макроекономічної невпевності та підвищення ймовірності дефолту. У подальшому доцільно продовжити дослідження фіскально-бюджетної політики та механізмів забезпечення боргової стійкості держав з метою забезпечення відновлення економік у посткризовий період.

Ключові слова: державний борг, боргова політика, управління державним боргом, державний кредит.

Рис.: 1. **Бібл.:** 18.

Бец Олександр Ілліч – старший викладач кафедри фінансів, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (пр. Перемоги, 54/1, Київ, 03068, Україна)

E-mail: koffe-in@ukr.net

УДК 336

Бец А. И. Государственный долг в посткризисном периоде: реалии и перспективы

Целью публикации является освещение долговой проблематики в посткризисном периоде. Нерациональная и конъюнктурная долговая политика в кризисный и посткризисный периоды сформировала риски нарушения макрофинансовой стабильности в стране. Это обуславливает ряд негативных тенденций, сокращает фискальное пространство и формирует ограничения для восстановления экономики государства в посткризисный период. Результаты теоретических и эмпирических исследований свидетельствуют о том, что высокий государственный долг негативно влияет на темпы экономического роста под влиянием следующих факторов: дестимулирование частных инвестиций – риски дефолта и финансовой дестабилизации, повышение реальных процентных ставок, рост уязвимости к воздействию внешних шоков, усиление макроэкономической неопределенности и повышение вероятности дефолта. В дальнейшем целесообразно продолжить исследования фискально-бюджетной политики и механизмов обеспечения долговой устойчивости стран с целью обеспечения восстановления экономик в посткризисный период.

Ключевые слова: государственный долг, долговая политика, управление государственным долгом, государственный кредит.

Рис.: 1. **Библ.:** 18.

Бец Александр Ильич – старший преподаватель кафедры финансов, Киевский национальный экономический университет им. В. Гетьмана (пр. Победы, 54/1, Киев, 03068, Украина)

E-mail: koffe-in@ukr.net

UDC 336

Bets O. I. State Debt in the Post-crisis Period: Realities and Prospects

The goal of the article is clarification of the debt problems during the post-crisis period. Irrational debt policy based on considerations of the moment during the crisis and post-crisis periods formed risks of violation of the macro-financial stability in the country. This results in a number of negative tendencies, reduces fiscal environment and forms limitations for restoration of the state economy during the post-crisis period. Results of theoretical and empirical studies testify to the fact that the high state debt negatively influences the rates of economic growth under the influence of the following factors: de-stimulation of private investments, risks of default and financial destablisation, increase of real interest rates, growth of vulnerability to the impact of external shocks, increase of macro-economic uncertainty and increase of default probability. It is expedient to continue the study of fiscal and budget policy and mechanisms of ensuring the debt stability of the countries with the aim to ensure restoration of economies during the post-crisis period.

Key words: state debt, debt policy, state debt management, state loan.

Pic.: 1. **Bibl.:** 18.

Bets Oleksandr I. – Senior Lecturer of the Department of Finance, Kyiv National Economic University named after. V. Getman (pr. Peremogy, 54/1, Kyiv, 03068, Ukraine)

E-mail: koffe-in@ukr.net